

5252

УКРАЇНЬСЬКА ЧАСОПИСЬ.

Виходить що-тижня у неділю в ранці у Харькові.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ: на рік 3 руб.,
на пів-року 1 руб. 75 коп., на 3 мі-
сяці 1 руб., окреме число — 5 коп.
За-кардон — 4 руб., 1/2 року — 2 руб.

Річні передплатники одержать без-
платний додаток.
Адреса Редакції: КОНТОРСЬКА, 21.
Телефон редакції — 839.

В справах редакції можна бачити від 3 до 5 годин
— ввечора по понеділках, середах та п'ятницях. —

Автори рукописів повинні подавати своє
прізвище й адресу. Редакція може скорочу-
вати і змінювати статті; більші статті, до
друку не ухвалені, переходять в ре-
дакції 3 місяці й висилаються авторам їх
коштом, а дрібні замітки й дописи одразу
знищуються. Рукописи, на яких не зазначені
умови друку, вважаються безплатними.

З ПРИВОДУ надісланих до газети ВІРШІВ
редакція не листується.

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОГОЛОШЕНЬ:

За рядок петіту попередю тексту, або за
його місце платиться по 30 к. і по умові.
За рядок петіту після тексту: за перший
раз 20 к. і по умові, за другий — 10 к.
Хто шукає заробітку, платить за оповістку
в 3 рядки 10 к. за раз, при умові друку-
вання не менше 3-х разів.

№ 2.

8 (21) Січня.

1912 рік.

ЗМІСТ: Передовиця. Галерея сучасних наших діячів. Моє Сонце (вірш).
Джеротип. Листи до „тоже малороссов“. З газет та журналів. Pro domo sua.
Новини. Обструкція в Галицькому сеймі. Гості (фельетон). Дві ілюстрації.
Оголошення.

ЄДИНА УКРАЇНЬСЬКА ЧАСОПИСЬ
НА СЛОВІДЬСЬКІЙ УКРАЇНІ

СНІП

містить:

Статті в справах політичних та громадських.
Огляди критичні: з сфери літератури та мистецтва.
Фел'етон, оповідання, вірши то-що.
Галерея видатних діячів українських.
Хроніка подій, дописи, новини.

ХАРЬКІВ. УКРАЇНЬСЬКА ТРУППА **Т. КОЛЕСНИЧЕНКО.** ТЕАТР
ГРІККЕ

ЩОДЕННИЙ РЕПЕРТУАР:

- 8 Січня (у ранці) ТАРАС БУЛЬБА.
9 " (загально доступний) ЗА ВОЛЮ Й ПРАВДУ.
10 " (нова п'єса) СОДОМ.
11 " НЕДОЛЮДКИ.
12 " ЯСНІ ЗОРІ.
13 " (загально доступний) СІРІТКА АСЯ.
14 " З ПІД ВІНЦЯ В ТРУНУ.

1-1

В ОСЕРЕДКУ ХАРЬКОВА

На розі Рибної в. та Троїцького п. б. Кальфа

Телеф. № 28—62. ОДЧИНЕНА Телеф. № 28—62.

ВЕЛИКА ПЕТЕРГОФСЬКА ГОСТИННИЦЯ

Найбільшу увагу звернено на гігієну та вигоди

Паровий опал, електричне освітлення, ванни, телефони. Виють розмовляти на чужинних мовах.

Комісії терм до всіх поїздів

Кімнати від 1 р. 25 к. до 10 руб. денно,

включуючи плату за освітлення та білину.

Велика знижка воїнерам та по-місячно.

8-1

При цьому числі „Снопа“ розсилається оповістка
„Петергофської гостинниці“.

Хто не одержить, просимо того заявити про се
конторі „Снопа“.

8 січня 1912 р. Харьків.

Найвпливовіша російська преса зняла величез-
ний галас і перестерігає російське суспільство та
правительство, проти Української небезпеки. Вона ля-

кає провительство, наче б-то на Вкраїні шириться „Мазе-
пинство“ — термін, який Меньшиков з'ясовує словами:

(Гл. Н. Вр. № 12839). „На Вкраїні пильно готуються
до повстання“. Для кожного, хто хоч трохи озна-
емлений з обставинами життя та відносинами на
Вкраїні, уся нікчемність сього галасу очевидна. Розу-
міється, що правительство дуже добре знає, що полі-
тичного Українського антидержавного руху нема й
сліду, що Український нарід, як нація, є найлояльній,
і що Український рух є наскрізь культурний — без
усякої домішки політичного сепаратизму. І власне те,
що правительство є au courant des affaires, се запевняє
нам, що не викликані нашим народом, але наклику-
вані тисєю пресою, — репресії не впадуть на наші голови.

Але навіщо ж ота преса з своїм впливовим пуб-
ліцистом Меньшиковим на чолі грає на „війскову
трубу“? Навіщо вона Українське питання ставить на
державно-політичний ґрунт? Навіщо умишене надає
Українському рухови прикмету небезпечного антидер-
жавного напрямку? На се є одна відповідь: устами
преси говорить великоруський шовінізм. Те, що гово-
рить Меньшиков, думають і носять у душі впливові
російські громадські шарі, а може й навпаки, впли-
вові шарі повторяють те, що каже Меньшиков...

І власне через те ми, Українці, не повинні легко-
важити галасування Меньшикова, бо єї слова можуть
бути тільки прелюдією діл. З сього погляду, як най-
сурйознійше повинні ми віднести до слів Меньши-
кова, чи часом вони не були инепіровані кимсь дужчим
іще. Не маємо ні права, ні підстави збувати Меньши-
ківські лементи тими словами, якими збуває його
російська поступова преса. З погляду російських по-
ступовців Меньшиков, може, й юдушка й флюгер, як
вони його величають, але супроти нас, Українців,
Меньшиков тільки представник поглядів пануючих
шарів нації. Ніколи й ні в чім він нас не зра-
див, бо ніколи нам і поцілунків юдиних не давав,
ніколи й ні в чім не був супроти нас флюгером. Ні!
супроти нас він був раз-у-раз послідовним. Він ви-
разно ненавидить Українську націю, він не дозволяє
навіть найменших проявів Української самостійної
національної думки і з його погляду Українці, як
нація, повинні зникнути. Ся людина в своїй одвер-
тості дійшла до того, що наважилась назвати „дер-
жавною помилкою“ ті полехкості, що надав Імпера-
тор Александр III Українському театрові, якій був
цілком заборонений за Царя Александра II завдяки

заходам тогочасних Меншикових. На нашу думку, цілий страшний світогляд Меншикова й тих мовчазних, але впливових і діяльних шарів, які він представляє, в повній, жорстокій і виразній мірі з'ясувався. Мова йде зовсім не про те, що Українці, справді, мають якісь державно-політичні чи сепаратистичні шкідливі заміри. Зовсім ні! Мова йде про те, що всякий прояв національно-культурного життя чи розвитку Українського народу вже заздалегідь і наперед розглядатиметься, як шкода державі.

Меншиков — в інших виразах — каже ось-що: „Українці! Нам не треба ані вашої лояльності, ані вашої вірності, як нації. Нам треба, щоб ви зреклися своєї національності, зовсім і на завжди. На світі не повинно бути українців, як нації. Хто не хоче, щоб його духово кастровано, той зрадник проти держави. От же зятимте собі: хто зостається свідомо Українцем по народності, той духовий потомок Мазепи і держава повинна його переслідувати аж до смерті“... Так нацьковує Меншиков.

Коли-ж правительство не вживає рекомендованих Меншиковим заходів на знищення Українства, то він і правительство обвинувачує в „зраді своєму єдинокоролівству!“

Але ж устами Меншикова говорять найвпливовіші шарі російського суспільства, він є їх речником!

І власне в тім наше лихо, бо орда напасників із Меншиковим на чолі потицькуватиме на нас правительство, доки воно, аби відчепитись, не кине їм маслак — якусь репресію проти сумирного народу нашого, який тільки про одно мріє: про змогу культурного розвитку.

От в чім величезна небезпека для нас.

Треба не попустити, щоб Меншикови спровокували супроти нас „найвпливовіші сфери“.

Се й є завдання нашої сучасної національної політики..., коли-б вона була! Але нема в нас ніякої національної політики. Ми навіть не уявляємо собі, що ми повинні проводити ту чи іншу суцільну національну політику...

Мов ті страуси, ми, бачучи небезпеку, тільки ховаємо голови під власне крило, бо так робили наші діди й батьки...

П. Джіакоза.

Гості.

З італійської мови.

Було собі колись старе, але міцне Серце. Багато років працювало воно без упину і не тільки не бурчало й не нарікало, але навіть раз-у-раз пильнувало виконати свої обов'язки, як найповніше й найкраще. З перших днів свого життя було воно віддане під догляд одного педагога, який не покинув його навіть тоді, коли молодість його минула й воно звикло стримувати себе. Але хто може сказати, коли саме для Серця минає молодість і коли треба уважати, що воно підтопталось? Мозок, який командував отим Серцем, ніколи не давав йому «еманіпації», але тримав його через свого підпомічника у шорах, нагге баского чистокровного коня. Педагог, якому, був доручений сей важкий і лоскотливий обов'язок, що ні в день ні в ночі не давав йому спокою, звався «Мандрівний Нерв».

У подяку за послуги його нагороджено кавалерським титулом.

Завважити треба, що Серце, Мозок, Мандрівний Нерв і все інше, про що йде розмова в цьому оповіданні, належали одному вченому природознавцеві та філософові.

До сих сумних думок про наше сучасне національне становище нахилиють нас історичні спогоди. Нині саме — роковини великої події — 8 Січня 1654 року, коли народ Український з'єднався з народом Російським, як брат з братом, як рівний з рівним. Рівний з рівним! От се й є забутий нами політичний заповіт Богдана Хмельницького. І сей його заповіт ми повинні здійснити. Рівний з рівним. Обидва народи спільними силами утворили велитенську Російську державу. Їх інтереси сплелися тисячами ниток. Без народу Українського не міг би народ Російський досягти тих результатів, які нині має. Отже злочинець той, хто накликає на народ Український репресії, хто стає на перешкоді його розвитку. В своїх власних інтересах не може нація великоруська нехтувати нацією Українською, бо таке братовбийче нехтування не принесе користі народові Російському, а тільки шкоду йому. Рівний з рівним се єдине достойне спільне існування обох братніх народів.

М. М—ський.

Галерея сучасних наших діячів.

Архієпископ Парфеній.

Далеко від рідного краю живе людина, яка придбала великі симпатії на Україні. Се Архієпископ Тульський та Білевський — Парфеній. З цим шановним іменем зв'язана велика справа видання Св. Синодом Українського Євангелія. Любові до свого народу, глибокій ученості та енергії сього архиєпископа зобов'язана Російська Україна, що має нині Євангеліє. Архієпископ народився р. Б. 1858 — у селі Плішивці Гадяцького повіту на Полтавщині. Виховувався в Полтавській Семінарії та Київській Духовній Академії. З 1884 до 1894 р. був помічником „смотрителя“ Переяславської Духовної школи, а потім ректором Вифанської, а згодом Московської Семінарії. Вікарним єпископом був у Москві, а з 1904 року Єпископом на Поділлі.

Недовгі, бо тільки до 1908 р., але прегарні часи перебування Єпископа на Поділлі благословляють

Та ось надійшла днина, коли Мозок, раз-у-раз заклопотаний там угорі своїми думками, відчув щось чужде, щось вже надто часто колотилось у грудях і перешкоджало йому працювати. Тоді він покликав свого вірного Мандрівного Нерва, що жив у нижньому поверсі серцевого будинку й зробив йому сувору догану за недогляд.

— Добродію Нерв, отсе Серце починає не слухати тебе. Спиши його, про що ти дбаєш? Хіба ти не чуєш, як хутко воно колотиться? Так далі не повинно бути. Мені потрібен спокій для праці. Крім того в нашій віці не можливо робити такі необачні вибрики. Загадай Серцеві йти ходою.

— Ясний пане, відповів Мандрівний Нерв: Серце перестало мене слухатися. Я гукнув на нього, але воно удає, наче не чує. Попереду воно іноді робилось неслух'яним, але спинялось, ледві вчує мій поклик. Але нині воно затялося й хоче, мабуть, робити по своєму.

— Спробуй, відказав йому Мозок — і ти побачиш, що воно послухається.

Сей Мозок був не поганим, але він занадто багато заносився. Що-правда, він досяг влади завдяки впертій та важкій праці й керував інстинктами товаришів, стримуючи їх в зазначених межах. Але він занадто багато працював і продовжував працю в-день і в-ночі. Чуючи лестиві відзиви про

1934

ще й досі Подоляне. Там власне Єпископ зумів додержати слів Христових: „Божіє — Богові, а Кесареве — Кесареві“ і погодив інтереси церкви, держави і нації

Архиепископ Тульський та Білівський Парфеній.

української, віддаючи „кожному своє“. При йому й завдяки йому на Поділлі розпочалися дійсні заходи коло народної освіти в справжньому значінню цього слова. Але, на превеликий жаль, єпископ був переведений до Тули. Та й живучи далеко від рідного

свої якості, звик він поволенки до думки, що він головна вартість, а всі інші повинні служити йому мовчки. Він давно вже не мав безпосередних зносин із серцем, бо зносився з ним через свого висланця. Він гадав, що пориви того органу низькі, пегідні, та небезпечні так само, як і пориви усіх інших його підданців, яких слуханості він досяг дуже важкою працею.

— Спробувати, спробувати, — бурчав кавалер Мандрівний Нерв. Наче я цього не робив? Він, мабуть, уявляє, що я себе гаразд почувую посеред цього плину крові та швидкої пульсації по сонних артеріях? Де ж пак!

Звиклим рухом він повернув гальмо. Попереду сей зворот раз-у-раз спинав скажене колотіння серця й змушував його йти холою. Але тепер серце його не послухалось і мчалося з попередньою швидкістю.

— Ясний пане — озвався Мандрівний Нерв, випрохавши собі побачення з Мозком. — Я нічого не можу вдіяти. Мої старання даремні: або мої колезята поржавіли або мій чортячий вихованець одночасно подвоїв силу й стеряв розум!

— Се ми влаштуємо, се ми влаштуємо, — промовив Мозок, щоб не згубити бадьорости перед підданцем — я побалакаю з ним.

краю, віддав він свої сили праці на користь того люду, якого сином є. Там докінчив він редакцію перекладу

Церква в українському стилі, вибудована Архиепископом Парфенієм у рідному його селі Плішивці.

Євангелія. За сю працю нагороджено його архієпископською патерицею. Гаряче бажаємо, щоб Архипастир мерщій вернувся до коханого краю, який жде його, як одного з своїх кращих синів.

«Побачимо, як він се зробить, казав сам до себе кавалер Мандрівний Нерв: коли я, його законний заступник, не маю змоги змусити поважати мене».

Алеж ясний пан Мозок був вельми тямущий. Подумав-погадав, понишпорив по книгах тай наважився звернутись за допомогою до однієї чужинецької влади, по яку післа, невпередивши Серця.

Тим часам Серце, все бадьоре та сильне, раділо з придбаной незалежності й колотилося прудко та щасливо, наче сп'яніле від безупинного ритму пульсації. І коли ся пульсація перешкоджала Мозкові та його подорожникам, то вже тішила інших товаришів: мерзлякуваті та ледачі ноги зробились теплими та легкими; Шлунок, який став скупим рутинером, знову придбав якийсь дух призову й почав виявляти усякі бажання й незвичайний апетит.

Як добрі сусіди, Серце й Шлунок, відділені тоненькою перегородкою, раз-у-раз жили в приязні, усе було гаразд у тім королівстві й Шлунок із Серцем ніколи не мали нагоди сваритись, коли не згадувати кількох небагатьох випадків з давніх часів. Більшу частину дня Шлунок пробував у бездіяльності, бо ясний Пан обмежувався найпростішою, хоч і дуже істотною їжею. Через те Шлунок звик до відпочинку й провадив час, балакаючи з Серцем, яке тим часом заклопотане

Василь Таці.

Моє Сонце.

Як прийдуть осінні години суворі,
Скрізь листя пожовкле лежить,
На мертїм, широїм, безкраїм просторі
Лиш вітер похмурий шумить,
— Я чую: щось стогне, кричить,
Щось дико ридає у лютому горі...

Як прийде зима, і земля побіліє,
Вся снігом укриється в мить,
І сонце не так вже і світе, і гріє.
І тихо, мов вмерле, все спить,
— Я чую: щось знову кричить
І знову щось жалібно ние...

То мати-земля так невпинно ридає,
То страдниця стогне, кричить,
Бо світу, тепла і привіту немає,
Не може у темряві жити...
У матері серце болить,
І сонця у неба вона все благає

І небо, почувши ридання-благання,
Землі посилає ясні,
Чудові, яскраві і повні кохання
Весняні чарівні дні...
Всміхається мати весні...
В очах у безокої радісне сяння...

О, земле, великая страднице-мати!
Буває і в мене зима...
І хочу і я тоді плакати, ридати,
Бо щастя, бо світу, бо ласки нема,
В душі моїй темна тюрма
І сховано розум і серце за ґрати...

Та весну і я свою ясну маю,
І в мене те сонечко є...

було невпинною поспішною працею у кімнаті над ним. Якось увечері, незабаром після вищезгаданої розмови, Шлунок гукнув на сусіда:

— Добродію Серце, добродію Серце!

«Що таке?», відповіло Серце: я не можу нині з тобою розмовляти, в мене занадто багато діла.

— Добродію Серце! новина, гості.

„Гості?“

„Еге-ж, до Вас.“

„Гості до мене? Хто-ж се?“

Старе Серце згадало молоді серця з давніх часів. Як воно колотилось колись через них! Тільки оті гості були тому цікаві.

Справді, се була гостя. Шлунок увів її, як чемний придверник, не зважаючи на те, що не дуже був вдоволенний її відвідинами. Присутність цієї чужинки клопотала й потомлювала його: вона вибивала його з колії. Але, як добрий приятель, він покірливо шанував неприємну гостю, бо вона йому нищечком шепнула, що прибула за-для Серця, яке себе не гаразд почуває.

— Воно почуває себе прегарно,—відказав шлунок. Але гостя—стара, зів'яла, волохата пані у зморшках, з дикою та неприємною вимовою і з виглядом чи то в'їдливим, чи то

Весні своїй пишні я гімни складаю,
Молюся на Сонце своє...
Чи бачиш ти, миле моє,
Чи чуєш, як міцно тебе я кохаю?!...

К. Бич-Лубенський.

Дагеротип.

Багато людей сучасного життя не тільки забули, а мож й ніколи не бачили дагеротипа, цієї маленької срібної таблетки, на якій майже нічого не видно прямо й тільки при одбитому світлі глядач розбірає знайомі, давно знайомі обличчя, ніби як кажуть малярі: світлом по світлові намальовані. Сучасна світопись зробила такі страшенні кроки наперед, що ще трохи й вона зробиться дійсним, справжнім хронікальним протоколом. Але, на мій погляд, такий напрямок, це—школа для штуки, навіть шкода для публіцистики й письменства взагалі.

Часто—густо де-які протокольні речі потребують зачинених дверей або самі собою, або по приказу „попечительнаго начальства“, і тільки стара дагеротипія, яка одиницями переходується проміж старих родин, хоч вона й випвіла, далеко правдивіш відбиває сучасне життя.

З кінцем першого дня нового року ніби кінчається цікл святочних різдвяних днів,—наступає будейщина.

Я сказав «наступає», але я може помиляюсь, може вона зовсім не відходила; принаймні, таке вражіння на мене, тай не на мене одного, зробили останні різдвяні свята. Кожна людина, немов той лаврик, заховалась у свою шкалярущу і сидить тихо без усякої участі до загального життя. Ничутно вечірок, нечутно власних балів, невидко ряжених, а про колядки нема чого й говорити; відбуваються тільки казенні гімназіальні бенкети та театри. Все якось поблідло, життя стало ніби якимсь-то попільом посипане, й кожна людина, яко мога тікає з великого городу—з цього кодла різних втіх та веселощів--у повітові городки на села, де заховалось маленьке просте, не яскраве життя. Може хто-небудь сказав-би, що це через брак грошей, але вірний барометр д.д. Жаткіни й К^о далеко не показують ходу на понизіння, а навпаки їх стрілка міцно держиться на „добрій погоді“,—видимо тут ховається якась друга причина і ми думаємо, що

недбалим, наполягала на своєму, кажучи, що Шлунок помиляється, що Серце нездужає, що воно зсунулося з глузду, що воно нехтує себе прудким колотінням, що його треба повернути на шлях спасіння і що власне з тією метою вона й прибула сюди.

Шлунок—сердега звик поратись з усім, що йому підношено. Він нічого не відповів, особливо коли пані сказала, що її надіслав Мозок, і що вона просить швидче її пропустити. І коли з одного боку Шлункові було ніяково турбувати сусіда, то з другого боку він був радий мерщій позбутися неприємної пані. Він, як ми бачили упередив Серце, не наразившись на підозріння, і коли Серце сказало: Проси—він оголосив, вичитавши з візитової картки: графиня Purplea Digitale, з роду Fingerhut ¹⁾.

— Ах, яка честь, графине!—похапцем, сказало Серце, коли пані ввійшла. Яка честь! Давно вже не бували в мене в гостині пані! Ми старі, що вдієм! Сідайте, будь ласка, знайдіть собі вигідне містечко. Як бачите, тут у середині деякий розгартіяш. Коли Ви знайдете, де сісти, то ми побалакаємо. Що до мене, то призов'яте—я працюватиму, бо інакше все піде шкереберть у сьому королівстві. Мені дово-

¹⁾ Зілля, яке вживає медицина при хворобі серця

всі ці похмурні з'явища нашого сучасного життя суть ніщо інше як нападок тієї денаціоналізації та космополітизації Українського народу головного тубільця, які так страшно й невинно провадилися ці останні 25—30 років. Все, що було барвисто національного, етнографічного все, випалено, розвіяно; згасла краса народнього життя, традиційна різдвяна поезія, замість неї zostавсь якийсь намул, душа облетіла і людина перебралася у лаврика, що егоїстично заховався у свою шкалярущу і дбає тільки про те, щоб не потревожили його супокую.

«Смутні картини, смутні, невеселі,
А інших не знайдеш ти тут».

А тло цих «картин» робиться ще більш смутним та невеселим, коли ми пригадаємо статтю «Росії» про майбутній панславянський з'їзд у Петербурзі, що відбудеться у квітні цього року. Офіціоз заздалегідь пробачає, які небезпеки можуть відбутися на цьому з'їздові, а ці небезпеки дійсно страшні: українці, мовляли, використають цей з'їзд і почнуть (Мати Божа!) робити свої доклади на своєму «проклятом мазепинском наречі». Це щось страшне, неможливе: насамперед—це пропаганда «мазепізму» а вдруге—позаяк цей з'їзд існуватиме під «високим покровительством», то таке вживання української мови на з'їзді, що улаштовується на урядовий кошт, як-не як примусить признати, існування українського народу і його мови офіційно. А крім того чого ще там не набалакають оті кляті «мазепинці», якої гіркої правди вони не винесуть на світ Божий! Правда, впорядчики мають багато всяких засобів, щоб уникнути того, що неприємне їм і тим більш, що браття-славяне теж може запобіжати та допоможуть накласти «печать молчания» на уста «крутовийних» мазепинців, особливо ж на небезпечні коральові вустоньки «чарівної М. К. Заньковецької бо по атестації п. Меншикова, це найстрашніша мазепинка, шкода тільки, що спільнику її М. Л. Кропивницькому не можна запечатати вуст, бо їх уже сама земля запечатала. І ось-щоб зменшити цю небезпеку, «Россія» пропонує заборонити рідні славянські мови.—*primo sekundo*—допускати на з'їзд тільки справжніх славян. Які, засоби вживатимуться для виявлення цієї славянської «справжності», офіціоз, поки що не каже. Чи то буде антропометрія, чи то буде пересів на густе решето Бобринських та Савенок-ми не знаємо. Здається, остане буде краще, бо антропометрія як не як, а наука досить певна і, уявіть собі, той великий скандал, диться дбати про стільки річей... а простори тут величезні, а шляхи...

— Заспокойтесь, заспокойтесь, коханий пане! не базікайте так багато! Я знайду місце, заспокойтесь.

— Хто вона така, що в мойй господі поводить себе, наче господиня?—міркувало Серце: воно, бачте-бо, було слабе на очі й звикло брати річі по суті.

— Знаєте, ясний Пан післав мене, щоб Ви були не самі,—казала далі Пані,—і я віддаю себе до ваших послуг, щоб допомогти вам коротати час і улекчити по змозі важку працю.

— Яка ласкавість з боку ясного пана! Може ясна графиня прибула замінити кавалера «Мандрівного Нерва»? Чи пані не родичка йому часом?—відповіло Серце, яке відчувало себе, не дивлячись на протест, під впливом чужинки й краще стримувало свої рухи.

В його запиті, зазвеніла іронічна нота, яку завважила Стара Пані.

Ні, родичання між нею й кавалером не було. Але в їх обов'язках була де-яка подібність. Графиня походила з цілком іншої родини. Вона належала до стародавньої аристократичної родини, розкиданої по цілій Європі. Се були гарні люде, трохи грубі, але з порядної родини.

коли на підставі її з «справжнього» славянина вийде дійсний монгол або ж «куций німець узловатий». Славяне, славяне! Славних прадідів великих—правнуки погані! Дійсні моголи «золотого Тамерлана онучата голі». Не даремно ж сказав про вас незабутній Нестор, що ви живете: «кождо родом своїм, ядуще вся нечисто, лаяху на ся, яко пси» і нині ви дожились до того, що вам заздалегідь готують намордники. І недивно, що сучасне життя можна порівняти з їмним, та вицвілим дагеротипом, але все ж таки і цей дагеротип має дорогіші ніжні риси народнього життя і наш моральний обов'язок—подбати, щоб ці позабуті та занедбані ніжні риси витворити у чудовий реальний малюнок, повний світла та повітря з широко-неосяжним краєвидом справжнього культурного українського життя.

Свій.

Листи до „тоже Малороссов“.

I.

Стара, але дурна історія.

Стрівся з нами один „тоже Малоросс“ (gente Ruthenus, natione Russus). Чиновник досить значний. „Га! що се в Вас за часопись виходе? що за мова? Я „тоже малоросс“, але вашої мови не розумію. Галицька якась!“ А коли ми йому відповіли: Навчіть нас, яка се дійсна українська мова,—„Така щоб я розумів!“—аж гукнув „Малоросс“.

Така, щоб він розумів! Лякаємось, що йому буде зрозуміла тільки одна мова 20-ої дати. Але зовсім серйозно відповідаємо йому й його одностудцям: Панове, бійтесь Бога! Ми ж не для папуасів видаємо часопись, але для української інтелігенції. Замість того, щоб верзти нісенітницю, чи не краще-б узяти книжечку в руки, та словарець, та граматку, та вивчитись мови, а тоді вже й говорити. Ви пригадайте та підлічіть, скільки бідолашні батьки грошей витратили, поки вас вивчено по російській! Пригадайте, скільки по гімназіях морочили вам голови усякі пе-

— По правді кажучи, я сама колись мала дні слави й краси.

„Даруйте, я не добачаю,—відповіло Серце,—Крім того я поспішаю. Кажіть, що вам треба?“

— Я не хочу, щоб ви були самотній, коханий Пане, більш нічого. Ви занадто відокремились від світа, ви занадто щирі й марнуєте казна-як найкращі ваші сили.

„Ви опікунка?“

— Не кажіть так. Я щирий приятель серць і чимало врятувала їх на своєму віку. Розумієте, таке наше призначення або, кажучи певніше, навіть наша слава. Ми-б могли пишатись красою, могли-б іскрашати себе й других, але воліли заховати нашу, мовляв, первісну дикість і присвятити себе благодійності. Одна з моїх прабабів ув Англії вперше почала знахорувати. Звали її Foxglove, з того часу усі з нашої родини пішли її шляхом, се коли хочете, цілий ланцюг саможертв, але нас нагороджує свідомість робленого добра, за яке часто віддячують злом. Я вже багато серць урятувала, про що вже попереду я згадала.

— Отже Ви, Пані, й ясний Пан справді гадаєте, що я в дорозі до руйни? «Ні, не зовсім так. Але ви звернули на непевний шлях!... Ви нівечите себе, Ви занадто багато працюєте, ви пнетесь у прірву, ви нівечите ціле королівство.

дагоги, та може й за вуха чи за волосся скубли, поки втовкли у ваш „хохлацький мозок“ оті „ѣ“ та оті „ова“! Ви прислухайтеся до своєї вимови, а й досі ще почуєте навісні українські „г“ та „о“ в своїй російській вимові і „cos chlopskiego“, як кажуть поляки у Вашій складні. Ото ж бачите, скільки ви вчилися російської мови, та й то казна які маєте результати, і не через те, що в вас дурні та не здатні голови, але через те, що ви іншої нації, хоч і дуже близької.

Зрікайтесь, скільки хочете батька й матері, оголошуйте себе чистими росіянами, на вас усе лежатиме пляма Каїна і кожен, справді чистий росіянин, вам зневажливо скаже: „Із хохлов!“, а в думці додасть: „ренегат“. Тепер же поміркуйте, що ви — зроду — звичу української мови не вчилися, граматики української у руках не тримали і зрозумійте, які ви глибокі обкуранти в справі української мови! І може хоч на старості Вам стане соромно й ви візьметесь нишком за граматку й десь у куточку навчитеся української мови. Ви кажете, що ви невинуваті, бо вас по школах не вчено. Хто ж вас винуватить за те? Але хіба хто-небудь бив Вас у потилицю, щоб ви й по-за школою української мови не вчилися? І хіба ви робите заходи, щоб хоч ваші діти української мови, мови наших прадідів, чуєте? Прадідівської мови — навчалися!.. Хіба ви почуєте, щоб поляк, грузин, вірменин не вміли своєї мови через те, що по правительствених школах не вчать по польському, грузинському, вірменському?.. Хіба правительством забороняє вам дома вчити ваших дітей мови української і розмовляти по українському?

Ще раз кажемо вам! не звертайте своєї власної безличности на центральне правительство, бо се є ваша власна вина!

Якою ж мовою писати, щоб ви з своєї ласки нас зрозуміли? Мовою ваших канцелярій? Чи мовою Благовіщенського базарю? Чи може поратись з тим убогим лексіконом, що ви вивезли з-під рідної стріхи, ще й розгубивши його по дорозі та попсувавши? Ви спробуйте, два таких джентльмени, побалакайте між собою по українському, або ще краще, напишіть один до другого листа, а тоді й уздрите,

— Шкідливі думки, одно слово! Чи не правда? Ясний Пан, відчуває, що я надаю йому шкідливі думки! Бідний Мозок! Як він змінився з того часу, відколи не вдостояє мене ані одним поглядом. Огже, ви рятуєте серця?

«Серця й життя! Краще скажіть: серця й життя. Скільки людей врятувала я на своєму віку!»

— Се вже Пані сказала двічі! Яка шкода, що я попередку не відало про вас! Було в мене двоє старих серць, які я дуже кохало. Вони вмерли, а я стільки плакала! Коли-б тоді звернулись до вас, вони-б іще були живі. Але, вас може, тоді не було?

«Кажу-ж вам, що я належуся до стародавнього роду і що ми гень давно присвятили себе сьому покликанню! Мене, видима річ, не знаво!»

— А вже-ж, вас іще не знаво тоді. А наш ясний Пан нині все знає.

Тим часом, не зважаючи на опір та буркотіння, Серце почувало, що потроху воно заспокоюється. Колотіння зробилося повільнішим, перерви довшими, праця — розумнішою та спокійнішою. Стара Пані усе продовжувала свої вмовляння, вмовляння поліціянта в рукавичках, моральні та філософічні міркування старого педагога. Серце обурювалось, але скорялось її впливу й поволенки раз-у-раз стигало свою ходу,

що — Ви за „тоже Малороси“. „Суєслови, ліцеміри“ — сказав про вас Шевченко. А ви ще смієте вимагати: „пишіть, мовляв, мовою Шевченка“. Та хіба ви її знаєте, тую святую, чистую, непорочну мову? Ніхто не силує Вас читати нашу часопись, але коли вам таки кортить, то попередку купіть словарь та граматку. Наша мова утворена самим народом, а розширена й культивована геніями та талантами. Вона є витвір багатьох діячів, та письменників з багатьох поколінь. Усі часті, усі гільки та парости нашого народу (розуміється, вірні своїй нації) приймали участь у витворенні сього найвищого духового скарбу національного, який рівняє нас із культурними народами! А ви патякаєте: галицька! Так! і Галичина, і Буковина, і вся україна приймали участь. І через те літературна мова наша є загально українська і мовою сією говорить уся інтелігенція українська. Але ви її не вмієте, бо до інтелігенції української ви не належите. До вас, власне до вас, озвався Шевченко: „Як би ви вчилися так, як треба, то й мудрість би була своя“. А то в кого позичаєте Ви вашої мудрости? У ворогів вашого народу. Але... але вам не треба навіть позичати очей у сірка!

Р. С. Редакция запрошує „тоже Малороссов“ подати їй до відома, які слова в нашій часописі, на їх думку, не українські! се-б-то не вживані в літературі нашій. *Увага редакції.*

3 газет та журналів.

*** Остання (XII) книжка найсоліднішого українського журналу: „Літературно-Науковий Вістник“ принесла дуже цікаву статтю професора М. Грушевського — „На Українські теми“. Шановний професор звертає увагу на неослав'янство й відносини його до українського питання. Сі відносини пояснюються відносинами до українського руху „патентованого чеського винахідника неослав'янства“ — Крамаржа, який недавно через інтерв'юера „Нового Времени“ звертав увагу на те, що український рух далеко страшніший для Росії ніж польський і що з ним треба боротися аж двом державам: Росії й Австрії. Розказавши коротеньку історію неослав'янства і давши йому

змінюючи скажену парубочку скаканину розважною розумною пульсацією поважного віку.

Скільки часу тяглася візита, сього навіть Серце не могло сказати. Пані лишила Серцеву господу аж тоді, як ціль була досягнена, й Мозок, який знов узався до праці, покликав кавалера Мандрівного Нерва й звернув його увагу на те, що на решті його вихованець отямився.

— Побачимо, чи довго се буде тягтися, одповів старий. «Що се та новина? Либонь, усі тут охоплені духом ворохобні, подумав ясний Пан.

Та й справді се не довго тяглося. Незабаром Мозок, який знов захопився працею та роботою, аж у-ночі відмовляючи собі відпочинку й змушуючи усю свою челядь не спати в-купі з ним, Мозок завважив, що Серце знов вертає до колишнього. Попередку він не схотів турбувати кавалера Мандрівного Нерва, але потім таки наважився його покликати. Мандрівний Нерв прибіг охоче, але теж піняво через оті безсонні ночі та старий вік.

— Загальмуй, лишень, трохи. «Слухаю ясного Пана, слухаю», Гальмо впливало й Серце справді зробилось більш уміркованим.

відповідну характеристику, п. Грушевський зазначає, що головна ціль сії течії — панування сильних слав'янських народів. Українство ж не хоче миритися з усім, а тому його треба задати,

і се — говорив Грушевський — славянофільським політикам не здасться тяжким при їх поглядах на основу і сили сього руху, а убиття його мало-б іще й ту вартість, що Українство можна-б ужити як жертвенного козла для досягнення польско-російського помирення.

Крім крамаржа знайшлися з такими поглядами й інші особи; навіть якийсь анонімний „Поляк“ та анонімний „Австрійський міністр“, погляди котрих відкились узяті й подані в „СПБ. Відомостях“, за сим заголосив по небезпеці Росії від Українства орган москвофільської куки — „Галичанин“, а потім, як звичайно,

„прилучають до загального хору свої дзвінки тенори київляни і малороси зачувши краєм уха, що гримать „на Українців“ і не орієнтуючи далі, „по якій причині шум“.

Причиною сьому в великій мірі був і будучий Український університет. Коли, не дивлячись на гавкання вшехноляків; австрійський уряд рішив дати українцям університет, то висунулась

„небезпека вже міжнародного характеру: сей університет буде так небезпечний для Росії, що вона за його заснування виповість війну Австрії“!..

„Зусилля (каже далі Грушевський), які робилися Українцями для того, щоб развіяти ці фальшиві інформації й освідомити чужу публіку про дійсний характер і завдання Українського руху, досі велися слабо, уривково, та й стрічалися з великими труднощами. Треба було не тільки інформувати наново, скільки боротися з інформаторами вже готовими, з тими зв'язками і впливами, які мали на погляди наукових чи суспільних кругів різні спеціалісти від слав'янських інтересів російського, польського чи чеського походження. Самі ж західно-європейські круги чи навіть, скажимо, широка російська публіка досі піде не стикалася з Українським питанням так близько і безпосередньо, щоб воно брало її за живе місце, змушувало розбиратися в ній і доходити дійсної правди. І Українство для сторонніх з'являється по нинішній день обгорнене густою мраковиною всякого роду інсинуацій, кривотолків,

Але се продовжувалось тільки декілька днів. А потім Серце повернулося до того становища, у якому було тоді, як посилало по панію Digitale. Тепер навіть було гірше, бо ковалер Мандрівний Нерв зробився зовсім нездатним виявляти хоч аби-який авторитет і насили спромогався з самими легенями. Мозкові слало на думку, що найкраще буде знов обернутись до колишнього засобу, який у свій час добре допоміг. Але побалакати безпосередньо з Серцем Мозкові навіть на думку не спало. А коли й промайнула така думка, то він її зараз же прогнав геть. Вже досить давно вони розійшлися, не через якісь гострі непорозуміння, але через неподібність вдач. Окрім того Мозок — в міру зміцнення своєї влади — усе дужче та й дужче пересвідчався, що Серце наражає його на самі страждання та прикрости. Через те благородна графиня знов була запрошена і зійшла у сени. Але на сей раз придверник мав зовсім виразний загляд від сусіда:

— Як тільки її вгледиш, жени її геть! Я не бажаю її знати.

Так і зроблено було. Разуміється, для пані се було великою образою, про яку в її родині говоритимуть декількі поколінь. Ся сцена справилася на Мозок трохи прикре вражіння. Про те він не обвинувачував Серце й не поважився навіть докоряти придверників. Придверник був старий і мав свої звички.

відносин підозріливих і холодних, як до чогось непевного, неясного, незрозумілого, — в найкращім разі“.

Сим пояснюється та боязкість, з якою бокують від Українства і від участі в Українській науковій чи взагалі культурній руху люди, близькі до Українства українці по симпатіям, котрі однак дорожать репутацією в наукових чи громадських кругах чи російських, чи західно-європейських,

які на кожному кроці підкреслюють:

„Свою непричетність до Української крайности“, своє ісповідання єдинства руського народу, своє становище „Українознавців, а не Українців“.

Тому так мало прибуває нових Українців — учених, тому так багато Українців працює на „общеруській ґрунті“.

Як же вирятуватись од усього такого? Освідомляти чужі круги про завдання Українства?

Се добре й корисно, але се зараз трудніше... Але вже й зараз багато

„може досягнути громадянство наше більшою уважливістю і дбайливістю для інтересів Української національної, особливо культурної роботи, у себе дома, в своїм внутрішнім житті і відносинах, в своїм малім національним мікроскопі сотворити теплу атмосферу порозуміння і тепла, що могло-б притягнути розсіяних культурних робітників з українськими симпатіями“.

Закінчується стаття такими словами:

„Не одним хлібом живий чоловік“. Се забувається тепер часто, і се грозить великою небезпекою нашому національному розвою. Більше уваги, більше енергії в сім напрямі, щоб вирвати нашу культуру з слов'янської мраківни, з слав'янських обіймів, що силкуються задушити на смерть наше національне життя“.

Є. С—к.

Pro domo sua.

Хто з свідомих українців не скаже, що Харків се — великий перевертень та й годі... Може й так. Але час від часу тут виникали українські літературні заходи й з'являлись не аби-які таланти, а в недавній минувшині з Харкова пішла

В протязі скількох років він упускав тільки звичайних зазначених панів, спокійних, скромних, неважких людей, які мовчки виходили й без шуму займали місце, щоб виконати своє діло.

Отже ясний Пан знову риється по книгах, на сей раз з кращими наслідками. Він знайшов потайного агента, який мав увійти в господу непомітно. Сього пролазливого хлопчину звали Strofanto. Він убрався в легеньку та прозору одіж, яка зробила його безкольоровим, сприявляв з шкляниною червоного вина і в купі з ним спустився в Шлунок, який не завважив обману і навіть зрадів, що вино зробилось трохи змістовнішим.

Але Серце завважило присутність чужинця. Воно було на варті й заприсяглося після відвідин графині, що ні один чужинець не протиснеться в нього. Воно завважило присутність Strofanto, не дивлячись на те, що він був оглушений шумом і спочатку сидів тихенько, не маючи прикмет старо, пані з медовою мовою. Таким чином перевага була на боці Серця яке дожидало, що буде далі.

— Тут важко розібрати, що говорять, — несміливо завважив новий зайда.

Докінченне буде.

думка про відродження рідного стилю сієї—серьозної галузі народної культури. Думка ся, як відомо, вперше зафіксувалася в Полтаві, а незабаром і в Харкові почали будувати в українським стилі, і сила стіхії народної пролунала в тому з'явищі...

Поміж фаховими людьми, що збирають пам'ятки нашої старовини, поширився погляд, наче б-то на Харківщині не було й немає цікавих для того річей. Але вистава археологічного з'їзду, що був тут, показала неправдивість такої думки; українська культура тут була й зараз не переводиться; бо хто ж не знає, що старе церковне будівництво по Харківщині було майже цілком українське. Хіба й зараз по околицях Харкова не можна знайти щиро українських хат з сволами, різаними облаштованими мережаними на причілку?!

Справді, те все вимірає, справді по недовгим часі його зовсім не буде, але не будьмо байдужими... Поки те все можна бачити, зберімо ті пам'ятки хоч фотографіями та малюнками, щоб нащадкам залишити як найбільшу спадщину, щоб не дорікали й вони нам так, як ми се робимо.

На прикінці минулого року Архітектурний відділ Імператорського Харківського Технічного Т-ва рішив видати збірник малюнків та фотографій старої будівлі з Харкова та його околиць. Отже зрозуміло само собою, що поміж тим матеріялом буде й українська архітектура, бо мимоволі доведеться надрукувати Стару Миколаївську, Покровську монастирську й др. церкви.

Хай же кожний, хто цікавиться українською культурою, допоможе сій справі й дасть матеріял або відомости про нього. Найцікавіше було б мати відомости про приватну будівлю, про гороризьбу по ній і т. ін.

Коли вийде той збірник, буде він один чи кілька їх—невідомо, але нам гаяти часу не слід, бо такі випадки за нашого життя досить не густо стріваються.

Р. С. Редакция «Снопа» радо прийме той матеріял, аби передати його до ради технічного Т-ва.

Увага редакції.

НОВИНИ.

◀ Про українську архітектуру. 24 грудня в українській секції при товаристві Слав'янської культури (в Москві) були останні збори за 1911 р. На засіданні д. Л. Филинський прочитав реферат про українську архітектуру. Докладчик намалював картину тих величезних багатств, що хороняться у майже занедбаній українській архітектурі, котра в будучині займе, безумовно одно з почесних місць поміж архітектурами всіх народів. Секція постановила, щоб при журналі, який почне виходити з Січня в Москві «Українская жизнь» завести відділ архітектури.

(Р.)

◀ Збірник пам'яті Мацієвича. У Петербурзі вийшов збірник, присвячений пам'яті покійного авіатора—українця Л. Мацієвича (родом з Харківщини). В збірнику є й українські статті.

◀ Вища народна освіта ім. проф. Смоль-Сотцького. В Чернівцях (на Буковині) «Історичне Товариство» улаштовує з лютого (феврала) Народні Курси, які вже улаштовувалися в 1910 і 1911 р. На курсах сих вчитимуть головним чином українці-професори такі предмети, як всевітня й українська історія, всевітня й українська географія, література, економіка і т. п.

Таким чином, велика патріотична діяльність д-ра Смоль-Сотцького хоч почасти пошанована.

В. Ч—й.

Обструкція в Галицькому сеймі.

Нинішній виборчий закон в Галичині дає змогу полякам проводити в сейм далеко більший відсоток своїх депутатів і

багато українських мандатів віддає в руки пануючої польської нації. Українці давно вже домагаються виборчої реформи, більше справедливої для українського населення. Однак поляки привикли панувати в Галичині! Вони нехтували вимогами справедливості. Але українці проти цього розпочали запеклу боротьбу. В кінці минулого року їм пообіцяли, що в першу ж чергу в новій сесії Галицького сейму буде розглянутий виборчий закон.

Сесія почалась. Поляки намітили більше 4-х десятків справ, які повинен розглядати Сейм, але про виборчу справу а ні слова. 11 січня (нов. ст.) відкрилося засідання сейму. Українські послы стали зараз же домогатися, щоб обіцянка була виповнена. Їх не слухали... Проводили свої справи, не дивлячись на протести українських послів.

Лишалося одно: приступити до обструкції, яка часто практикується в Австрії. Піднявся голос, заграли на музичних струментах, нічого не чути було... Але поляки робили своє. Хоч і не можна було говорити, але голова сейму читав справи, які маханням рук приймалися польською більшістю.

Яка-ж тут може бути польсько-українська згода? Що значать ті „солоденькі слова“ поляків, якими вони хотіли задурманити голови українцям й запаморочити суспільство Європи?

Й однак вшехполяки в той же день заговорили знову про згоду... Це бачте для того, щоб потім сказати Європі: „Ось бачте, які ми гарні! Вони з обструкцією, а ми із згодою. Вони, мовляв, не хотять іти до згоди“.

Але „вони“ не хотять! Українці бажать згоди... Але „ми“—зазначає „Діло“—не хочемо такої згоди, яка була би згодою на вдержання й скріплення до теперішнього польського панування над нашим народом.

І на таку згоду ми ніколи не підемо“.

Редактор М. Біленький

Видавець М. Міхновський.

ОГОЛОШЕННЯ.

Можно замовляти з англійського, французького та російського краму в магазинах

Бр. КАРЛОВСЬКИХ

ОДЕЖУ: ЦИВІЛЬНУ І ВІЙСЬКОВУ.

Величезний вибір брилів, шалок, капелюхів, хутряних жіночих брилів, рукавиць і шалей

Адреса: Харків, Катеринославська в. № 4

і Університетська горка. Телефон. 638.

Як зайшов я до Торського.

Грамофони там почув,

Став я иншим чоловіком,

Наче я в раю побув.

Як він любо там співає,

Що за гарні голоси,

Які там музики грають,

Справді, пучечки зісї!

Дав присягу перед Богом:

Тільки грошей зароблю,

Зразу в лавці я Торського

Грамофон собі куплю.

Накуплю собі пластинок,

Тай дешеві там вони!

І які вони хороші!

Кращих, справді, не знайти!

У Торського купити можна,

Що душа лиш забажа,

І скажу я всім знайомим

„Усім Торський уважа“

Гей, до Торського ідіть:

Університетська вул. проти Рибної, в Торгівлі М. К. Торського.

Тел. № 1149.